

Magyar Irodalmi Hírlevél

Szombathy Viktor :Csejte
 Rakovszky József: Aratásra
[Selyemruha, cipő, pántlika](#)

Pázmány Péter (1570-1637)

Harangok kongása Wass Alberttel

Nyílt nap a jurtatáborban

A bárgyú ember

Piliscsillag, Napcsillag

Magyar Pálos Rend

„Egyszer volt, hol nem volt...”

Vörösmarty Mihály : Az emberek

2010 július

negyvenötödik megjelenés

Szombathy Viktor :Csejte

A várkisasszony neve Fruzsinka volt, Csáky Fruzsina. Jegyesét Dénesnek hívták, Komjáthy Dénesnek. Amint az illetett abban az időben: álló esztendeig voltak menyasszony-vőlegény, igen szerették egymást gyerekkoruk óta.

Fruzsinka szépsége, ifjonti bája azonban megzavarta Herman lovag fejét is, egy szomszédos várúré. Stíriai Herman úr afféle rablólovag volt a Fehér-Kárpátokban. Csejte várát foglalta el magának a zűrzavaros időkben, onnan csapott le a morva kereskedőkre, jámbor búcsújárókra, tehénpásztorokra, védtelen falvakra, gabonavermekre. Egy ízben Trencsén körül ólálkodott kisdéd csapatával, s ekkor pillantotta meg a barackvirágarcú Fruzsinkát, amint kíséretével egy bőrrugós szekéren Beckó vára felé tartott. Kísérő csapata tetemesebb volt a Herman lovagénál, a lovag tehát okosabbnak tartotta, hogy csak bemutatkozzék, s Beckóig kísérje a szép várkisasszonyt. De ez a rövid út éppen elegendő volt ahhoz, hogy a lovag Fruzsinkába beleszeressen. Különösen, mert Fruzsinka gazdag leány is volt.

- Feleségül kérlek apádtól, szép Csáky Fruzsina!
- Van nekem jegyesem, sokkal különb, mint te lovag! Apám ajtót mutat neked, olyan rossz a híred. Vezekeld le inkább.
- Majd csak akkor, ha az enyém lesz! - sarkantyúzta meg a lovag paripáját, s elporzott Csejte felé. - Az utolsó szó az enyém lesz.

Úgy eltűnt az erdő sűrűjében minden emberével, hogy a szép Fruzsinka el is felejtette ezt a találkozást. Esküvőre készült. A lovag mit sem hallatott magáról.

Csak a lakodalom napján került megint elő, mint a villámcsapás.

Hét országra szóló lakodalomra hívták rokonaikat, barátait a Csákyak meg a Komjáthyak Oroszlánkő várába, pünkösdi vasárnapjára. Nemcsak az jött el, aki meg volt híva, hanem az is, aki hívatlan volt, szájtátinak. Ifjak s vének, koszorúsleányok, vőfélylegények: mindenki megjelent Trencsénből, Nyitrából, Zsolna városából. Az örömapa megnyitotta a kapukat, paraszt, jobbág, juhász mind betódulhatott.

Indult már a násznép a vártemplom felé, amikor a nyitott kapukon huszonnégy fegyveres, páncélos vitéz rontott be a várudvarra, s még mielőtt a vendégek észbe kaptak s fegyvert ragadtak volna, Herman lovag máris kikapta az örömapa karjából a szép Csáky Fruzsinkát, nyergébe emelte, s úgy, ahogy jöttek, mind a huszonnégyen széleseben el is vágattak. A szél sem bírta utánuk fújni az út fehér porát!

Alighogy felocsúdott a vőlegény, Komjáthy Dénes, paripára ugrott, s fergetegként iramodott utánuk Csejte felé. De mintha az egek is közbe akartak volna avatkozni a lakodalomba, a nap elsötétült, a szél felkerekedett, zápoként hullott a jégeső. Zúdult a víz a szúcsai hegyekről, kiöntött a Vlára, a Szúcsa, a Klanecsnica. Valahány patak volt, mind útját állta a vőlegénynek s az ő tizenkét társának. Mire Csejte alá vergődtek volna, Csejte kapuja rég bevágódott Herman lovagék mögött.

Eltűnt Herman lovag, s vele együtt a menyasszony.

Komjáthy Dénes lova összerogyott.

Álló napba telt, amíg a vőlegény hazavergődött, újabb napba az is, hogy sereget gyűjtött, ostromló sereget. Vonult ádáz dühvel Csejte vára ellen. Körülfogták a várat, tüzes nyilakat röppentettek a zindelytetőkre, kőágyúkkal lövették a hatalmas kaput, omlasztották a falat.

A szép menyasszonyt, Csáky Fruzsínát pedig Herman lovag a legmélyebb szobába záratta, és ostromolta ő is. De az ő ostroma szerelmi ostrom volt.

- Légy a feleségem, szépséges Fruzsinám! - könyörgött a lovag. - Minden kincsem, drágaságom elibéd szórom, legyen tiéd Csejte, Berencs és Verbó.

- Hiába kérsz, hiába könyörögsz, ha itt halok meg is, tiéd sose leszek! - felelte Fruzsinka.

A lovag csúfondárosan nevetett.

- A vőlegényed ostromolja Csejtét, azt hiszi, beveszi. De Csejte vára erős, falai kibírják, a te vőlegényed nem juthat be soha. Hozatom a papot, feleségül veszek.

Át akarta ölelni a szépséges Fruzsínát, de a leány, miként a gyík, kisiklott Herman úr karjából, s egy szempillantás alatt kirántotta hüvelyéből a lovag kardját. Bátor leányzó volt - így mondja a mese - , egyetlen suhintással vágta le a fejét a nyughatatlan Herman lovagnak.

Feltűzte a fejet a kard hegyére, szaladt vele a vár nyitott bástyájára. Rémülten húzódtak előre a várbeli katonák, az ostrom ellen védők.

A barackvirágarcú, hajnal gyöngeségű szépséges Fruzsina felmutatta Herman lovag fejét a magas bástyáról.

- Fehér ruhás lány a bástyán, kísértet fejével! - rohant egy katona a vőlegény sátrába. - Gyere uram nézd meg!

Ijedten ugrott ki a sátorból Dénes úr, de rémülete örömmé változott azonnal, mert egy kardnak hegyén Herman fejét látta, aki meg tartotta, menyasszonya volt az.

- Miénk Csejte vára - kiáltotta Dénes -, s enyém a menyasszony!

Örömujjongás tört ki az ostromlók között. Elveszett Herman úr, nem fogja a népet többé sanyargatni, Csejte is övék lett.

Most már aztán a lakodalmat kétszeres vigalommal ülték meg, pünkösdtől szüretig folyton-folyvást tartott.

Csejte falu alatt, fel tán a várig, kusza barlangfolyosók szövevénye kanyarog ide-oda ma is. Ki tudja, mikor, ki tudja, kik ásták. Visszhangzik az egész, bárhova is állasz, ha egyet kiáltasz, a hangok összevissza ütődnek, messzire hallszanak. Néha úgy vélik, Báthori Erzsébet lába koppanását verik vissza a falak, jobbágylányok sóhajtoznak kínzatásuk éjfelén, máskor meg kacaj, muzsika szökdös ide-oda fürgén, lakodalmi nép, szép menyasszony vigad láthatatlanul.

jazsoli5.freeblog.hu

Rakovszky József: Aratásra

Megérett a magyar búza,
Arat az én fajtám újra.
Ósi rögben Isten-áldás
Arany kalász a megváltás.

Szanaszét a rónaságon
Szent valóság lett az álom.
Kasza nyelén ezer tenyér,
Újra lesz friss, magyar kenyér!

Víg aratók ajkán nóta,
Rajtuk ég az Isten csókja.
Kérges kézből a jövőndő,
Minden jóval dús esztendő.

Búza, búza, arany búza,
Megtestesült magyar munka.
Megérett az égi áldás,
Magyar kalász a megváltás!

/Budapest, 1942. július 4./

Selyemruha, cipő, pántlika

Madách Imre - anyai tiltás ellenére - 1845-ben nőül vette a bihari alispán lányát, Fráter Erzsébetet. Kezdetben boldog házasságot éltek, azonban mialatt a férj a szabadságharc leverése után Pesten raboskodott, a feleség szabados életet élt, ezért Madách - bár három gyermekük is született - 1854-ben elvált tőle. Az ezt megelőző problémás időszakot idézi az alábbi levél, mely mosolygató emléket állít Fráter Erzsébet könnyelmű életfelfogásának.

Édes Emikém!

Véletlenül jött ezen alkalom, most hát csak igen sietve írhatok, igen sok dolgom van, meszeltetek. Múltkor Anyád küldött száz forintot, de a cselédek számára semmit. Írtál-e? Ily állapotban meg kell bolondulnom. Édesapám hí magához, akarom tudni, ad-e Anyád annyi, hogy én megélhessek Csesztvén vagy nem, ha nem ad, akkor elmegyek hozzá. Írjál neki rögtön, én egészen el vagyok keseredve. Ha én írok, akkor borzasztókat találnék írni, mindazokért, mit én tőle meg nem érdemltem. Itt küldök tíz pár fuszeklit, a nyári slafrokod a ferslagban van. Egy selyemruhát csináljon Mutschenbacher, más derekat, mert így már nem hordhatom. Mondd meg neki, hogy derékban szűkebbre és a mellben bővebbre csinálja. Két kalap Czirmannak és egy mantil, a két kalapból válasszon egyet és tisztítsa és pucolja fel. Ha a ritkát választja, úgy arra tegyen fehér pántlikát, ha pedig a sűrű szalmát, akkor arra tegyen sötét pántlikát. A mantilt, ha lehet, tisztítsa ki és csinálja úgy, mint most hordják, hogyha kitelik belőle. Ha készek lesznek ezek, akkor küldd ki a póstán, ha addig kész nem lesz, míg az árendásné ott mulat. Köszönöm, hogy Schrammelt kifizeted, ezzel nem akartalak terhelni, de én még eddig

nem fizethettem ki. A cipőm nem nála, de a Párisi-utcában, Kőnignél van, azon az oldalon, hol Schrammel. Ha teheted, Nanettól váltsd ki a két paplanlepedőt, mert majd egészen elkoptatja. Küldenek pénzt, de ma holnap nem pénzem, de még főznivalóm sem lesz. A cipőmet küldd ki, és Kőnignél rendelj egy pár bőrtopánt, vagy ha van neki készen, hogy küldjön, ad a contóra is. Bocsáss meg, hogy terhellek, majd póstán írok. Egészségesek vagytok, csókol tisztelettel

Erzsi.

A 20 pengő forintot megkaptam.

[In.: Szeretők és házastársak. Magvető Könyvkiadó 1978.]

Pázmány Péter (1570-1637)

Váradon született, 1570. október 4-én.

Református nemes család fia. Apja Pázmány Miklós bihari alispán, anyja Massai Margit.

1580-ban Váradon kezdte iskoláit. 1582-ben megözvegyült apja elvette a katolikus Toldy Borbálát. Mostohaanyja és Szántó István, az első magyar jezsuita hatására 1583-ban katolizált, 1583-87-ben a kolozsvári jezsuita gimnázium növendéke volt. 1587-88-ban elvégezte a filozófia első évét, s belépett a jezsuita rendbe. 1588-90-ben novícius Krakkóban, fél évig Jaroslawban.

1590 ősze -1593 tavasza között Bécsben a filozófiát végezte. Elöljárói kitűnő képességei miatt Rómába küldték. 1593-97-ben a Collegio Romano teológusnövendéke, az utolsó évben harmadik próbaévet töltötte. 1597-ben mintegy tíz évig tartó rendszeres tanulás után elnyerte a hittudományok doktora fokozatot és áldozópappá szentelték.

1597-1600-ban Grazban filozófiát tanított, öt latin nyelvű disszertációs téziszfüzetet állított össze.

1598-ban megbízták az egyetem bölcsészettudományi tanszékének vezetésével. Aquinói Szent Tamásnak Arisztotelészre épülő rendszerét (dialektikát, fizikát, metafizikát) tanította.

1600. október 15-én Vágsellyére, 1601 februárjában Kassára küldték magyar gyóntatónak.

1602 nyarán Magyar Istvánnak *Az országokban való sok romlásoknak okairól* című könyvére írt *Feleletével* (Nagyszombat, 1603) megnyitotta hitvitáinak sorát.

1603-1607 között újra Grazban tanított, ezúttal teológiát. Ekkor írta *Imádságos könyvét* (Graz, 1606). Népszerűségét mutatja, hogy a szerző életében további három kiadása jelent meg (1610, 1625, 1631).

1606. november 4-én teológiai doktor lett.

1607 novemberében végleg visszatért Magyarországra, s Forgách Ferenc esztergomi érsek mellett a kibontakozó katolikus megújulás irányítója lett. 1608-ban a pozsonyi országgyűlésen tiltakozott a jezsuiták száműzését kimondó határozat ellen. Számos nemesi családot térített vissza a katolicizmushoz.

1609-ben ironikus hangú vitairatban támadta meg Alvinci Pétert (*Öt szép levél*, uo., 1609). Alvinci gyors válaszára még ugyanezen évben replikázott (*Alvinczi feleletének megrostálása*, Pozsony, 1609).

Másik vitairata (*Az nagy Calvinus Jánosnak Hiszekegy Istene*, Nagyszombat, 1609) a protestáns rendeket úgy fölháborította, hogy perbefogását követelték.

Hitvitáinak tanulságait leszűrve Pázmány végül összeállította fő művét, a katolikus hitvédelem hatalmas szintézisét, az *Isteni igazságra vezérlő Kalauzt* (Pozsony, 1613). Ezt követő polemikus írásai a *Kalauz* tételeit védik (*Az kálvinista prédikátorok [...] tekéletességének tüköre*, Bécs, 1614; *Csepregi mesterség*, uo., 1614, Szyl Miklós álneven; *Csepregi szegényvallás* Prága, 1616).

1614. december 15.-1615. január 24. között Pázmány Rómában tisztázta magát állítólagos szabados életmódjának és protestáns kapcsolatainak vádjá alól. Aquaviva rendi generális lebeszélte arról, hogy átlépjen a karthauzi rendbe.

Forgách érsek halála (1615. október 16.) után mind a bécsi udvar, mind a magyar katolikus egyház benne látta az egyedüli lehetséges utódot. A pápa föloldotta jezsuita fogadalma alól, s turóci préposttá, 1616-ban esztergomi érsekké nevezték ki. Ezzel az ország főkancellárjává is vált, s a királyi tanácsban jelentős szerephez jutott. II. Ferdinánd magyar királlyá választása mellett érvelt, s 1618. július 1-jén ő koronázta meg.

Bethlen hadjáratai alatt többnyire Bécsben tartózkodott, a béketárgyalások részese volt.

1623-ban Bécsben magyar papnevelő szemináriumot alapított (Pázmáneum). Lefordította Kempis Tamás *Imitatio Christi* című művét (*Kempis Tamásnak Krisztus követéséről négy könyvei*, Bécs, 1624). E művének ajánlásában fogalmazta meg a kor egyik jellemző fordítói elvét: egyformán fontos követelmény „az értelem hív magyarázása” és „a szólásnak kedvesen folyó módja”, azaz a tartalmi pontosság és a szép magyar stílus.

A *Kalauz*ra latinul válaszoló (1626) Fridericus Baldvinus wittenbergi teológiai professzor ellen magyar nyelven írta *A setét hajnalcsillag után bujdosó lutheristák vezetője* (Pozsony, 1627) című iratát, hangsúlyozva, hogy tudatosan választja a latin helyett a magyar nyelvet: „*Es jöllehet deákul is tudok, de mivel a Kalauz a magyarokért, magyarul írtam, annak oltalmát is magyarul akarom írny, nemzetségemnek lelki orvosságért. Tudom, ebben senki meg nem ütközik. Mert ha másnak szabad a magyar könyvre deákul felelni; engem sem tilthat, hogy magyarul ne írjak a deák könyvre.*”

1629. november 19-én VIII. Orbán pápa bíborossá nevezte ki.

1632 tavaszán Rómában II. Ferdinánd követe. Feladatát nem tudta teljesíteni, a pápát nem sikerült megnyernie a Habsburg-dinasztia érdekeinek felkarolására.

1635-ben Nagyszombatban egyetemet alapított, egyelőre csak teológiai karral, vezetését jezsuitákra bízta.

1636-ban az erdélyi fejedelmi trónért folyó küzdelemben sikeresen közvetített I. Rákóczi György és Bethlen István között. A Habsburgoktól független, önálló erős Erdély szükségességét már korábban hangoztatta: „*A protestáns Erdély biztosítéka a magyar szabadságnak, a katolikus Magyarország pedig biztosítéka annak, hogy Magyarország szíve katolikus maradjon.*”

Pozsonyban megjelent kb. száz prédikációját tartalmazó gyűjteménye, negyven évi hitszónoki tevékenységének eredménye.

1636 karácsonyán prédikált utoljára.

1637. március 19-én hunyt el Pozsonyban. Végakarata szerint ebben a városban, a Szent Márton székesegyház kriptájába temették el.

Írói munkásságát elsősorban gyakorlati célok irányították: „*Nekünk nem himes szók, hanem erős valóságok kellenek.*” A katolikus egyházi irodalomnak szinte minden műfajában fontosat alkotott. Grazi filozófiai előadásainak vezérfonala Arisztotelész; tanítását spanyol jezsuiták kommentárjaival egészítette ki. A skolasztikus teológiát Aquinói Tamás alapján tanította, de nem a teljes dogmatikát, hanem a *Theologia scholastica* válogatott fejezeteit. Latin nyelvű munkái kéziratban maradtak; csak összes művei kiadásában jelentek meg. Dialektikája a század egyetlen hazai szerkesztésű katolikus logikai összefoglalója. Pázmány tankönyvnek szánta, a kéziratot nyomtatás céljára tisztáztatta le. A kiadást halála akadályozta meg. A munka a katolikus skolasztika arisztotelianizmusának szellemében tárgyalja anyagát.

1599-től dolgozott *Diatriba theologica* című vitairatán, amely William Whitaker cambridge-i anglikán teológus ellenében védelmezi Roberto Bellarmino fölfogását. Pázmány Rómában kapcsolatban állt Bellarminóval; a körötte kibontakozó vitában ő is részt vett. A vita központi témája, az „*igaz egyház*” ismervei későbbi, magyar nyelvű hitvitázó írásaiiban is visszatérnek. Vitairatait erős logika, tömörség, a bonyolult jelenségek áttekinthetővé, az elvont fogalmak szemléletessé tétele, a különféle hangnemek alkalmazása jellemzi a pátosztól az ironiáig, a nyersségtől a líraiságig. Kiaknázza a protestáns felekezetek közti ellentéteket, ütköztette nézeteiket. Stílusát találóan jellemzi Kosztolányi: „*tollán forró tinta csordogál, kalamárisában pedig tűz van, égi szikra, de a poklok kénkőves lángja is*”.

Feleletében egyháztörténeti és teológiai érveket állít előtérbe, de ha kell, a logika eszközeivel él, pl. a katolikusok bálványimádásának vádjára feleletül kimutatja a különbséget a képek „imádása” és tisztelete között (*Keresztényi felelet a megdicsőült szentek tiszteleteiről*, Graz, 1607). *Az nagy Kálvinus Jánosnak Hiszekegy Istenében* összefüggéseiből kiragadott idézetekkel illusztrálja, hogy Kálvin tanai mindenben ellenkeznek a keresztyén alapigazságokkal.

Legsikerültebb stílusremeklése az *Őt szép levél*; nem elvont hittételeket fejteget bennük, hanem eleven képet rajzol egy tudatlannak beállított protestáns prédikátorról, így fordultatos stílusparódiává válik.

Kalauza a felekezeti polémiák valamennyi vitás kérdésére igyekszik választ adni: előbb az általánosan elfogadott keresztény hittételeket veszi sorra, majd a felekezeti különbségeket taglalja. Cáfoló és érvelő részletei, érzéletes képei, többszörösen alá- és mellérendelt, ritmikus körmondatai, metaforái, fokozásai és halmozásai mind a korai barokk próza jellegzetes vonásai. Mivel a Kalauza protestáns részről érdemi válasz nem érkezett, csupán némely részleteit támadták meg, Pázmány csak rövid írásokban válaszolt.

Hitbuzgalmi írásai, az *Imádságos könyv* és a Kempis-fordítás a katolikus kegyességi élet föllendítését szolgálták. Stílusuk oldottabb, lágyabb, líraibb, de az érzelmeken ezekben is átsüt az értelem világossága.

Irodalmi szempontból prédikáció-gyűjteménye a legjelentékenyebb. A „minden vasárnapokra és egynehány ünnepekre” írt beszédeket nem a gyönyörködtetés, hanem az erkölcsi hasznosság szándékával írta. Bennük nem fejteget hittételeket, nem is vitázik, inkább erkölcsöt tanít. Etikájának központi kategóriája a szándék: a tetteket eredményüktől függetlenül ez minősíti. Nagy jelentőséget tulajdonít az akaratnak és az okosságnak. A társadalom minden rétegéhez szól, józan valóságérzéssel gyakorlati útmutatást, követhető erkölcsi normarendszert ad. „Pázmány e műveiben nem a barokk elem a szembetűnő, sőt prédikációiban éppen ő száll szembe a barokk stílus nem egy sajátosságával.” (Klaniczay Tibor)

Mind beszédei, mind egyházszervezői és egyházpolitikai tevékenysége segítették a rekatolizációt, a magyar katolikus megújulást.

Művei a magyar nyelv végleges diadalát jelentik; az egyházi prózában számos elvont fogalmat ő fejezett ki először magyarul. Nyelvének feszes szerkezete, skolasztikán iskolázott világossága, árnyalt, sokszínű stílusa századokra követendő hagyományt teremtett, így vált írói munkássága az egész magyar irodalom számára gazdag örökséggé. „Ismerte a magyar nyelv minden titkát. Az ő prózája gyengéd és erőteljes, hajlékony és kemény, bonyolult körmondatai szilárd nyelvi-logikai építmények: építőkövei az élőbeszéd.” (Tarnóc Márton)

Jelentőségét Kosztolányi fogalmazta meg legteljesebben: „Ő a magyar próza atyja és törvényhozója... Ha őt forгатom, nem érzem a nyelvújítás szükségességét, nem látom azt a hiányt, melyre egy század múlva, a 18. század elején döböntek rá azok, akik tövel-heggyel új feladatokhoz akarták törni nyelvünket. Nem akarom kisebbiteni e mozgalom érdemét. Tudom, hogy nélküle ma is dadogni kellene sokunknak, stílusunk hézagos, fogyatékos lenne. De bizonyos, hogy előtte gyökeresebb, velősebb volt prózáunk...”

enciklopedia.fazekas.hu/palyakep/magyar/Pazmany.htm

A vezéremberről

Négyféle vezetőember lehet az ország élén: Prokrusztész, Napóleon, Samu bácsi és Szolón. Prokrusztész egy elgondolás híve, melybe nemzetét belekényszeríteni akarja, ha törik, ha szakad.

Napóleon szenvedélyes játékos és akár nyer, akár veszít mindenképpen tékozol.

Samu bácsi úgy ül az uralkodói teremben, mint egy fűszeresboltban, dekákkal és garasokkal ravaszkodik.

Szolón az isteni ihletre figyel, minden tette az örök mértékből ered és országa viru

Földi és égi hatalom

"Amit nekem adsz: mindenkinek adod", hirdeti a földi hatalom.

"Amit mindenkinek adsz: nekem adod", hirdeti az égi hatalom.

Az országhoz

Amelyik nemzet fölényben akar lenni más nemzetek fölött: hóhér, vagy bohóccá válik.

Nemzetük életét elmocsarasítják, kik nemzetük valódi, vagy vélt erényeit hangoztatják s a kíméletlen bírálatot tűrni nem akarják.

A legnagyobb csapás, ami egy népet érhet, ha egyoldalú irányítással az ítélőképességét tönkreteszik. Az ilyen nép elzúllik és mennél vásáribb kalandor nyúl érte, annál könnyebben odadobja magát. Nincs az a kívülről jövő veszedelem, végigdúlás, évezredek elnyomása, mely ezzel fölléne.

Weöres Sándor

Harangok kongása Wass Alberttel

Wass Albertre emlékezve rendezett újabb nagyszerű előadást május 14-én a Lorántffy Zsuzsanna Polgári Társulás, Takaró Mihály irodalomtörténész és a Magyar Kanizsai Kamaraszínház tolmácsolásában. Pásztor István (MKP) köszöntőjét követően, Wass Albert élete és munkássága, mintegy szimbóluma a hazájától elszakított magyarságnak kelt életre a két előadás során.

Jól választott megoldás volt a két előadás, hiszen Takaró Mihály az író életútját mutatta be a közönségnek, mintegy elmagyarázva az író tapasztalatait és érzéseit. Mintegy zárszóként a következő mélyenszántó gondolatokat idézet Wass Alberttől: „Én nem értek semmit a háborúhoz meg a politikához. Én csak a gabonához értem. A jó gabonához és a rossz gabonához. Ez itt rossz gabona. Mármint ha kiöntöm ezt ide a mérleg tányérjára, látod, úgy ez nagyon sok szem, rengeteg sok szem, és félrebillenti a mérleget. De ha a túlsó serpenyőbe elkezdtem önteni a tiszta búzát, akkor lassan elkezd a mérleg nyelve visszafelé... látod? A jó búza lassan legyőzi a rosszat. Már egyensúlyban áll a kettő. És most figyelj ide... most csak egyetlen búzaszem kell, egyetlen egy. Ezt most beteszem a többi közé... Látod a mérleg nyelvét? Ez az egy búzaszem elég volt, ez az egyetlenegy búzaszem, és a jó győzött arossz fölött.”

Ezt követte a magas színvonalú színészi játék „Harangokat kongatunk” címmel. Az előadás, mely segített átélnünk és megértenünk az író, mindnyájunk számára egy nagyon fontos üzenetet közvetített a mai, az egyszerűnek éppen nem mondható időszakban, amikor is minden egyes magyar ember egy nélkülözhetetlen jó búzaszem a magyarság serpenyőjében...

Köszönjük Takaró Mihálynak, a Magyar Kanizsai Kamaraszínháznak, Pásztor Istvánnak és a Lorántffy Zsuzsanna Polgári Társulásnak ezt a lélekemelő élményt.

Horváth Károly, Kovács Zsolt

Felvidék Ma

Nyílt nap a jurtatáborban

Korhű ruházatot és fegyvereket viselő, XXI. századi "ősmagyarok", kifeszülő íjak és surrogó nyílvevők, lovon ügöző huszárok, a középkort idéző jelmezeket viselő, játékos lovaggá avatáson áteső gyermekek, a történelmi bemutatónak tapsoló közönség – mindez jellemezte a KMPSZ által megrendezett Mikes Kelemen Hagyományörző Alkotótábor (Salánki Jurtatábor) 2010. július 15-én megtartott nyílt napját, melynek helyszínére jótékony árnyékot borított a Salánki Mikes Kelemen Középiskola épületének hatalmas tömbje (a rendezvényt az idén is az oktatási intézmény területén szervezték meg).

A nyílt nap kezdetén Kész Barnabás történelemtanár, az immár tizenötödik alkalommal lebonyolított tábor vezetője köszöntötte az egybegyűlteket, köztük a meghívott vendégeket, dr. Orosz Ildikót, a Kárpátaljai Magyar Pedagógusszövetség (KMPSZ) és a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola elnökét, Palotás Józsefet, a Kecskeméti Regionális Felnőttképző Intézet vezetőjét, Barta Józsefet, a Nagyszőlősi Járási Tanács elnökhelyettesét, Berki Károlyt, a KMPSZ irodavezetőjét, továbbá Braun Évát, a Kárpátaljai Megyei Pedagógustovábbképző Intézet munkatársát, a KMKSZ Szürtei Alapszervezetének elnökét. Ezt követően kifejtette, miszerint az idén, anyagi okok miatt rendhagyó módon, egyidejűleg és azonos helyszínen bonyolították le az említett tábor, illetve az idén Kohut Erzsébet vezetésével tizedik alkalommal megrendezett Kárpátaljai Természetvédelmi és Természetismereti Tábor is történt, ám végül is így még több érdekes programban vehettek részt a két tábor rendezvényeit egyaránt felkereső gyermekek. Majd bemutatta a Békéscsabai Történelmi Íjászklub, valamint a Salánki Íjászklub honfoglalás kori ruházatot viselő tagjait, akik segítségével ismertette a honfoglaló magyarság viseletét, illetve fegyverzetét.

Mint elmondta, 1100 évvel ezelőtt élt eleink – a többi sztyeppei lovas-nomád, illetve félnomád néphez hasonlóan – csúcsos süveget, hosszú kaftánt, bő nadrágot és díszesen megmunkált bőrcizmát hordtak. Az előkelők süvegét gyönyörűen megmunkált, ezüst süvegcsúcs ékesítette, s öltözködésük fontos részét képezte az öv, melynek veretei jelezték viselője rangját, valamint az övre ráakasztott, kisebb használati eszközeik tárolására szolgáló tarsoly, melynek elülső lapjára az előkelőbb harcosok rézből vagy ezüsből készült, díszes tarsolylemezt erősítettek. Ugyancsak az övön viselték a közelharc fegyvereit, az enyhén ívelt, egyélű szablyát, a fokost, valamint a buzogányt. Távolsági harcra alkalmazták a hajítódárdákat, a kelevézt, a távolsági harc igazi fegyvere azonban a híres visszacsapó íj volt (reflexíj), mely pihenő állapotában C alakot formázott, felajzásakor azután visszahajlították a szárait, nyilazáskor pedig fordított C alakban görbült meg, s 200-300 méterre röpítette a nyílvevőt (sőt egy török janicsár egy ízben átlötte a 800 méter széles Boszporuszt). Összetett szerkezetű volt, markolata és két vége kemény, míg két szára rugalmas fából készült. A különböző részeket nyelvezéssel és csapolással erősítették egymáshoz, az erősebb íjakat pedig szarulemezekkel, valamint állati inakkal erősítették meg. Csak a csata előtt ajzották fel, mert készenléti állapotban csupán pár óráig lehetett tartani, később az íj elfáradt, s már nem lötte ki olyan erővel a nyílvevőket. Az utóbbiaknak három toll adta meg a stabilitásukat, egy közülük színében eltért a másik kettőtől, ez volt a vezértoll. Amúgy ütközethez készülve, az ősmagyar harcosok bőrpáncélt, bőrsisakot öltöttek magukra, s bivalybőrből készült, kerek pajzsral is védték magukat az ellenség nyílvevőitől, kardcsapásaitól.

Az ismertetés közben a két íjászklub tagjai be is mutatták, miként nyilaztak eleink állva, féltérdre ereszkedve, fekvé, mozgás közben, illetve hátrafelé. Az ellenséges hadsorok elleni első támadást követően ugyanis megfutamodást színleltek, majd adott kürtjelre megfordultak a nyeregben, s hátrafelé lötték ki a sodronypáncélt is átütő nyílvevőiket a meglepett ellenségre.

A letelepedést követően aztán háttérbe szorult a könnyűlovasság, s a magyar hadseregben is megjelentek a kezdetben sodrony-, majd lemezpáncélt viselő lovagok, akik arcát teljesen eltakarta a fazéksisak, ezért – hogy meg tudják különböztetni őket egymástól, illetve, hogy a csatában is lássák, ki a barát, és ki az ellenség – családi címerüket ráfestették a pajzsukra, a lótakaróra, illetve a zászlajukra. Fegyver gyanánt pedig nehéz, kétélű pallost, láncos buzogányt, valamint hosszú dárdát viseltek – magyarázta tovább a táborvezető, bemutatva a lovagok fegyverzetét. Luxemburgi Zsigmond király korában – a török támadások elleni védekezés megkönnyítése végett – újból felfejlesztették a könnyűlovasságot, Hunyadi Mátyás uralkodása alatt pedig megszületett a huszárság, melynek tagjai az első századokban acélsisakot, páncélinget, tárcsa alakú pajzsot viseltek, s visszacsapó íjjal, karddal, kopjával, valamint a sodronypáncélt is átütni képes hosszú törrel harcoltak. Később azután elmaradt a páncélzat és a pajzs, megjelentek viszont a tűzfegyverek, a pisztoly, valamint a karabély, a ruházat pedig egyre díszesebb lett, mind több zsinórral látták el a mentét, illetve a dolmányt, mely zsinórzat a kardcsapások felfogásában játszott nem lebecsülhető szerepet. A csákót pedig – ugyanebből a célból – acélhuzalból készült merevítővel látták el.

A történelmi bemutató után a közönség elé vonultak a saját maguk által elkészített középkori jelmezeket viselő lányok és fiúk. Az előbbieket középkori táncot lejtettek, az utóbbiak pedig játékos lovaggá avatáson vettek részt, melynek során féltérdre ereszkedtek, a ceremóniát vezető herold pedig kardlappal finoman a vállukra ütött.

Ezt követően szólásra emelkedett dr. Orosz Ildikó, kifejtve, miszerint bő másfél évtizede azzal a céllal hozták létre a jurtatábort, hogy közelebb hozzák a mai gyermekekhez ősünk világát, megismertessék velük eleink életmódját. A tízéves természetvédelmi és természetismereti tábor szintén egyedülálló rendezvény szülőföldünkön. Ezt követően a felszólaló köszönetet mondott a két rendezvény vezetőinek, lebonyolítóinak az általuk elvégzett munkáért, s reményét fejezte ki aziránt, hogy eljön az idő, amikor minden kárpátaljai magyar gyermek részt vesz majd a KMPSZ által megrendezett nyári táborok valamelyikén.

Barta József pedig a Nagyszőlősi Járási Tanács nevében üdvözölte a Mikes Kelemen Hagyományörző Alkotótábor szervezőit, akik érdekes és hasznos időtöltést biztosítottak a gyermekek számára, valamint a táborlakókat, illetve a nyílt napon megjelent vendégeket. Végezetül pedig kifejezte azon kívánságát, hogy ez a rendezvény növelje a felnövekvő nemzedék identitástudatát, melyet a résztvevők később haszonnal fordítsanak a magyarság felemelkedésére.

A nyílt nap záróakkordjaként a megjelentek megtekinthették ősünk fegyvereit, viseletüket, s kipróbálhatták a híres visszacsapó íjjal való nyilazást.

Lajos Mihály

www.karpataljalap.net

A bárgyú ember

Volt egyszer egy ember meg egy asszony, az ember nagyon bárgyú volt. Mikor az asszony elment otthonról, ráparancsolt a férjére: vigyázzon a csirkékre, hogy a kánya el ne vigyen egyet se, szítálja meg a lisztet, meg van ott egy fazék tejfel, azt is köpülje meg, mikorra hazajön, minden legyen készen!

Az ember, hogy minél könnyebben szítálhasson, összefogdosta a csirkéket, aztán a kotlóhoz kötötte őket, hogy a kánya ne vigyen el belőlük, s hozzáfogott a szítáláshoz. Észrevette, hogy mikor szítál, rázkódik a fara, gondolta magában: jó lesz, ha odaköti a tejfeles szilkét (cserépfazék) a farához, majd összerázkódik, aztán nem kell köpülni. Egyszerre vége lesz minden dolognak. Amint szítált, jött a kánya, meglátja az ember, hogy a kánya felkap egyet, viszi az egészet, szaladt utána. Amint szaladt a csirkék után, odavágta a szilkét az ajtófélfához, el is törött. Ezen annyira megijedt, hogy a tejfel is oda, a csirke is oda, a szilke is oda, a liszt sincs kiszitálva, az asszonytól is félt, most már mit csináljon? Bebújt a kemencébe.

Az asszony látja, mikor hazaér: csirke sincs, tejfel sincs, szilke sincs, a liszt is úgy áll, hogy nincs kiszitálva, keresi az urát, nincs sehol, kiabál neki, az ura hallgat a kemencében. Az asszony azután elkészítette a lisztet, tésztát, mindent, hogy majd süt, ment a szalmáért, hogy begyűjtson. Bedugta a szalmát a kemencébe, még akkor se szólt az ember. Az asszony meggyújtotta a gyufát, mikor az ember ezt hallotta, akkor kiabálta:

- Hé, anyjuk, itt vagyok a kemencében!

De már akkor késő volt, mert az asszony meggyújtotta a szalmát, s azt mondta:

- Úgyse vagy egyébre való, mint tűzre!

www.sulinet.hu/tart

A HOSSZÚ SZÍNDARAB

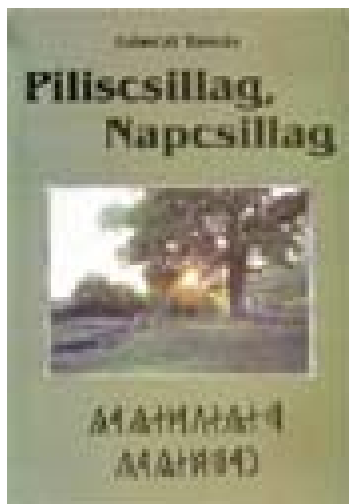
Egy újságíró megkérdezte Mark Twain amerikai író:

- Igaz-e, hogy már hosszabb ideje dolgozik egy nagylélekzetű színdarabon?

Mark Tvin így válaszolt:

- Igen, most egy négyfelvonásos, háromszünetes darabot írok, s a szünetekkel már készen is vagyok.

[/www.hotdog.hu/magazin/magazin](http://www.hotdog.hu/magazin/magazin)

Szerző: Gönczi Tamás

Cím: **Piliscsillag, Napcsillag**

Alcím:

Kiadó: Sárosi

Kateg.: [Anthropológia](#)

Leírás: ... ez a megszentelt földtest nem más, mint maga a Pilis, maga a rejtett Magyarország.

Gönczi Tamás

A Piliscsillag, Napcsillag-ban a Pilisnek a hagyomány nagy emlékezetében, a népi vallásosságban és a mítoszban megőrzött szakrális világát ismerhetjük meg. Már kezdjük megszokni, hogy a szerző érdekes és hiánypótló könyveket ad a kezünkbe. Ami igazán üdítő és hasznos szellemi ajándék ebben a globálissá tágult szellemi sivatagban itt Európa hajdani kultikus közepén. az írónak a hagyományban, a mítoszban és a népi vallásosságban való jártassága, analogikus gondolkodásmódja és az ehhez társuló asszociatív képessége megdöbbentő. Mélység és magasság, mítosz és őshagyomány egy könyvben. Gratulálok!

Tóth László

Egy betiltott könyv a Pilisről

Gönczy Tamás "Piliscsillag, Napcsillag Egy magyar kultusz hely titkai" c. könyvből maximum 500 darab maradt meg. Valaki áldozatos munkával beszkennelte és interneten publikálhatóvá tette. Mi nagy megtiszteltetésnek vesszük, hogy ezt a művet publikálhatjuk az interneten.

Az internet azonban nem könyvolvasásra való, ezért egyelőre csak csak a tartalomjegyzéket közöljük, de az egész letölthető pdf formátumban.

Letölthető [ide kattintva](#).

Tartalom

III. Az elveszett Buda / 15

IV. Egy nemes terv, és ami mögötte van / 19

V. Tűzlátomás / 22

VI. Rejtett magyar út / 25
VII. A test - Insula Pilis / 27
VIII. Arc és sólyom / 36
IX. Szív és kontinuitás / 37
X. Pálos város, a megtalált legenda / 42
XI. Kitüntetett helyek és jelentőségük / 46
XII. Időtörés / 49
XIII. A küldetés / 51
XIV. Egy vers üzenete / 52
XV. A Pilis-rendszer és a keleti tradíció / 57
XVI. Fejtető - országtető / 59
XVII. A látás vidéke és a hagyomány szeme / 64
XVIII. Turulsólyom / 66
XIX. Axis Mundi / 76
XX. Ég fölött - föld alatt / 80
XXI. Fekete Madonna / 89
XXII. Hegy és barlang / 98
XXIII. Hét ember és a Szent Kereszt / 109
XXIV. Klastrompuszta, avagy a hely keresése / 112
XXV. Fehér Egyház, fehér kígyó / 116
XXVI. A Tervről kicsit mélyebben / 133
XXVII. A kékesi kolostor legendája / 139
XXVIII. Két holló, egy gondolat / 141
XXIX. Egy elfelejtett beavatás / 144
XXX. Magyar Biblia / 149
XXXI. Pál(osok) földje / 152
XXXII. Mennyeknek fényes köve / 157
XXXIII. Hegyek, völgyek, alagutak / 164
XXXIV. Mindenek magja / 168
XXXV. A Mennyei Kőtől a Bölcsek Hegyéig / 172
XXXVI. Különös párhuzamok / 179
XXXVII. A Pantokrátor bizonyít / 181
XXXVIII. A mi jelünket, a mi lelkünket hátrahagyva (Pálos szellemiség a művészetben) / 187
XXXIX. Pálos mondások a magyar Szent Koronáról / 190
XL. A magyar hagyomány a magyar pálosokról / 193
XLI. Két oroszlán egy hollóval (Töredékek, jegyzetek, gondolatok a Pilisről, a magyarok koronájáról és a pálosokról) / 198
XLII. Pálos Vazul és az új „világosság” / 217
XLIII. Ama tüzes keresztes csillag / 223
XLIV. Pilisszántói kereszteskő / 230
XLV. Aranyos vizek között / 238
XLVI. Pomáz fölött, Pilisnek oldalában / 242
XLVII. Dobogókő / 247
XLVIII. Pilis hegyén / 252
XLIX. Chatres és a Pilis / 255
L. Attila fényes palotája / 261
LI. Csodaszarvas és nyilas-sárkány / 264
LII. A megtalált életvirág / 275
LIII. Rováskereszt, körskereszt, szkíta kereszt / 285
LIV. Kun László és az aranyfolyó / 293
LV. A föld szívcsakrája / 295
LVI. Ziribár, a különös pilisi dűlőnév / 298
LVII. Sashegyi, az áldozatos / 300
LVIII. Holtak árnya, Holdnak árka / 304
LIX. Kövön vala sárkánypecsét / 318
LX. Forrástündér és otthona / 331
LXI. Kehely, mi a nap felét példázza / 335
LXII. Kőhegy és királyi szék / 350
LXIII. Szent kör, szent vidék / 355
LXIV. Farkas-isten, ha tűzbe néz / 358
LXV. Tündérösvények / 364
LXVI. Szent Korona és pilismadár / 376
LXVII. Boldogasszony aranyága / 382

LXVIII. Bolondok útja / 386
LXIX. Rézvilág - „szer” világ / 392
LXX. Zsivány-szikla és az elveszett város / 398
LXXI. napisten feltámadása / 402
LXXII. Fény és por / 420
LXXIII. Hol páva száll lélekre / 427
LXXIV. Jóisten keresztje / 437
LXXV. Pogány Krisztus, ősi Krisztus / 443
LXXVI. Piliscsillag, Mapcsillag / 447
LXXVII. Fehér kígyó átváltozásai / 457
LXXVIII. Tejútvilág, Tejútország / 463
LXXIX. Pilis Genius Loci / 470 Utószó / Tóth László / 477 Összefoglalás / Elisabeth von Egressy / 481 Résumé / Bácsi Lajos / 483
Képek jegyzéke/
Térképvázlatok a Pilisről és környékéről/ Bibliográfia/

<http://66.7.214.212/~karsay/index.php?option>

Magyar Pálos Rend

A **Pálos Rend** az egyetlen magyar alapítású férfi [szerzetes remete rend](#). Hivatalos neve **Szent Pál Első Remete Szerzeteseinek Rendje** (*latinul*: *Ordo Fratrum Sancti Pauli Primi Eremitae, O.S.P.P.E.*, *lengyelül*: *Zakon Świętego Pawła Pierwszego Pustelnika*). A rendet [Boldog Özséb esztergomi kanonok](#) alapította, amikor **1250**-ben egyesítette a [Patacs-hegyi](#) és a [pilisi](#) remetét. A rend központja jelenleg a [lengyelországi Częstochowában](#), a [Jasna Góra-i kolostorban](#) van, a magyar tartomány székhelye pedig [Pécsett](#). Magyar pálos közösségek vannak [Budapesten](#) (a [Szent Gellért Sziklatemplomban](#)), [Márianosztrán](#) és [Petőfiszálláson](#).

Nevük kezdetben *keresztúri remete barátok* vagy *ágostonos barátok* volt. **1309**-ben lett *Szent Pál Első Remete rendje*, a **17. századtól** *Első Remete Szent Pál Szerzetesei*, **1883**-tól pedig a jelenlegi nevük: *Szent Pál Első Remete Szerzeteseinek Rendje*. Németül **1750** után *Pauliner*-eknek nevezték őket. **1883** óta találkozunk a *pálosok* megnevezéssel.

A Pálos Rend címere, középen Holló, a csőrében egész cipőt tart

A pálosok címere ovális pajzs kék mezejében, zöld talajon álló természetes színű pálmafa, melyhez két oldalról egy-egy természetes színű, sörényes himoroszlán ágaskodva támaszkodik. A fa tetején nyitott szárnyú, fekete holló, csőrében egy darab kenyér.

A címer elemei Remete Szent Pál életrajzából valók, amit Szent Jeromos írt. A címer elemeinek elrendezése az évszázadok folyamán változott. Pálmafa: ez táplálta és látta el ruházattal Remete Szent Pált. Holló: csőrében egész cipőt tart, így gondoskodott a Mennyei Atya a szent remetéről. Szentírási párhuzama az 1Kir 17,2-6-ban található. Oroszlánok: az életrajz tanúsága szerint Remete Szent Pál sírját két oroszlán ásta ki. Ezt egy középkori himnusz így örökölte meg:

Bámulj világ, mert halandó

*ilyet nem láttál soha,
amilyen Pál temetése
volt s különös gyásztora:
sírját oroszlánok ásták,
amiben majd lent pihen,
szentjein keresztül Isten
századoknak így izen.*

– Deciana terret multum; Gyéressy Ágoston fordítása

A pálosok jelmondata: „Duplicavit annonam” (‘megkettőzte a járandóságot’ utalás arra, hogy a Remete Szent Pált kenyérrel tápláló holló kétszeres adag kenyeret hozott, mert a vendég Remete Szent Antal is ott volt).

Története

Boldog Özséb a rend alapítója

Magyar Anjou Legendárium, Remete Szent Antal és Remete Szent Pál

A pálos rend központja: a [Jasna Góra-i kolostor](#)

A rend alapítása

A remeték jelenléte [Magyarországon](#) a [kereszténységgel](#) egyidős. Egyenként vagy kisebb csoportokban leginkább domb- és hegyvidéken, forrás közelében telepedtek le, formális alapítás nélkül, de a földesúr tudtával. A remetetelepek a [megyéspüspökök](#) joghatósága alá tartoztak.

Legkorábbi emlékeink a [mecseki](#) remetékről maradtak fenn. Bertalan pécsi megyéspüspök [1225](#) körül a [Patacs](#) és [Ürög](#) közötti [Jakab-hegyen Szent Jakab apostol](#) tiszteletére [klastromot](#) emelt a remetéknek, és bőven ellátta azt birtokokkal. Rövid szabályzatot is adott nekik. A [Pilis-hegység](#) remetéinek [1250](#) körül [Boldog Özséb esztergomi kanonok](#) lett a vezetője. Hat remetével együtt a Pilis nyugati lábánál, a mai [Pilisszántó](#) és [Keszthely](#) között fekvő [Klastrompuszta](#) helyén fölépítette a *Sancta Crux* (*Szent Kereszt* vagy *Keresztúr*) nevű [monostort](#). Példájukat másutt is követték Magyarországon, de úgy látszik a [14. század](#) elejéig nem volt egységes nevük és szervezetük. Keresztúrról, ahol [káptalanjaikat](#) tartották, az oklevelekben keresztúri remetebarátoknak, máskor ágostonos barátoknak nevezték őket.

A rend keletkezését csak a *Vitae fratrum*ből ismerjük. Özséb és a veszprémi egyházmegyéből több [perjel](#) és remete [IV. Orbán pápához](#) fordult, hogy engedélyezze részükre az [ágostonos regulát](#). [1263](#)-ban a pápa megbízta [Pál veszprémi püspököt](#), hogy ha a remeték anyagi ellátását biztosnak találja, engedélyezze számukra a regula követését. Pál püspök csekélynek ítélte a rend vagyonát, így a pápától nyert felhatalmazás alapján ő maga adott szabályokat a közösség számára, és elrendelte, hogy csak a meglevő és megnevezett 7 remetéségben lakhatnak az általa adott szabályok szerint. A pécsi és az egri egyházmegye remeteségeit föltehetően csak fokozatosan tudták egységbe tömöríteni a keresztúri barátok. [1290](#) körül már [Erdélyben](#) és [Horvátországban](#) is állnak pálos kolostorok. [1291](#)-ben kérték szabályaik megerősítését [Benedek veszprémi püspöktől](#) és [Lodomér](#) esztergomi érsektől. Lodomér a szabályokat kibővítette, és [1297](#)-ben [András egri püspök](#) is átírta és megerősítette.

[1308](#)-ban [Gentilis bíboros](#), pápai követ engedélyezte számukra az ágostonos regula követését, s ekkor még keresztúri barátoknak nevezte őket, egy [1309](#)-es levelében káptalan tartását és [konstitúciók](#) alkotását engedélyezte.

A pálosok [1309](#)-től a néhány évvel korábban alapított, a Buda fölötti Szent Pál-hegyen ([Hárs-hegy](#)) fekvő [szentlőrinci monostorban](#) tartották évi káptalanjukat, és ez lett a generális perjelek székhelye, azaz a rend főkolostora is. [XXII. János pápa](#) [1327](#)-ben a korábban [ferences László kalocsai érseket](#) kérte, hogy tájékoztassa a pálosok életkörülményeiről. Az érsek jelentését csak rövid összefoglalás őrizte meg a *Vitae fratrum*ban, ami szerint Magyarországon ekkor kb. 30 monostoruk volt, s azok 12–20 szerzetest tudtak megfelelően eltartani. Ezeken kívül hegyek és erdők magányában, különösen az ország határai felé számtalan remete élt magányosan vagy kis csoportokban. [1328](#)-ban kapták meg az első pápai kiváltságlevelet [Károly Róbert](#) kérésére. Ebben [XXII. János pápa](#) engedélyezte [Szent Ágoston](#) reguláját, generális perjel választását a káptalanon, fölmentette a remetéket a [tized](#) fizetése és a [zsinatokon](#) való kötelező részvétel alól. [1341](#)-ben engedélyezte a pápa az addigi szürkekámsza helyett a fehér színű habitus viselését, hogy megkülönböztessék magukat a kóborló remetéktől. [1340](#)-ben [Nicolaus Teutonicus](#) generális perjel tárgyalása nyomán 4 német remeteház csatlakozott a rendhez, amit később több is követett. [VI. Kelemen pápa](#) [1352](#)-ben megengedte, hogy a monostoraikhoz tartozó familiárisokat, világiakat gyóntathassák.

wikipédia

„Egyszer volt, hol nem volt...”

Benedek Elek emlékkiállítás
2009. szeptember 25. – 2010. szeptember 1.

A magyar mese- és mondavilágot, a székely népmeséket, a világirodalom meseanyagát átdolgozó és közkinccsé tevő Elek Apót szinte minden korosztály ismeri, ezért meséinek világába - meseszobánkba – várjuk közös olvasásra, mesehallgatásra, játékra, felnőtt és gyermeklátogatóinkat.

A kiállítás első egysége a varázslatos, mesét, mondát termő szülőföldet mutatja be. Benedek Elek 1859. szeptember 30-án Kisbaconban, a Székelyföld egy kicsiny falujában született. Gazdálkodó székely katonacsaládból származott, ősei hosszú évtizedeken át katonaként szolgálták a hazát és a királyt. Címeres nemesi levelüket Apafi Mihály fejedelemtől kapták. A szülőfalu lakói melegszívű, becsületes emberek voltak, akik évszázadok legendáit, történeteit őrizték a lelkük mélyén, amiket aztán munka közben, esténként elmeséltek egymásnak s gyermekeiknek. ”Erdő, mező, hegy, völgy minden mesél itt. A mesék földje ez.” Ebben a szép természet- és emberszerető környezetben nőtt fel Benedek Elek. Az ő ajándéka, hogy meg tudta őrizni, tovább tudta adni olvasóinak azt a mesevilágot, mely a gyermekkorát széppé tette. A folyosó bevezet az ő személyes és írói életébe.

A kiállítás első termében Benedek Elek életútját, munkásságát fedezhetjük fel. Elemi tanulmányait a kisbaconi iskolában kezdte, alig nyolc évesen íratják be a székelyudvarhelyi református kollégiumba. Az udvarhelyi diákevek mély nyomot hagynak az íróban, itt kezd nyelveket tanulni, lelkes tagja lesz az önképzőkörnek, Sebesi Jób diáktársával hozzákezd szülőföldje balladáinak, népmeséinek, népdalainak gyűjtéséhez. Érettségi után a budapesti egyetem bölcsészkarán tanul, tanárnak készül, de lelke mélyén írói terveket táplál. Ballada- és népmese gyűjtését megmutatja Gyulai Pálnak – a kor jeles kritikusanak - aki felolvas belőlük a Kisfaludy Társaságban. Népköltészeti gyűjtésének anyaga, Kriza János, Orbán Balázs és Sebesi Jób gyűjtésével együtt a Magyar Népköltési Gyűjtemény harmadik részeként megjelenő Székelyföldi Gyűjtés című kötetben lát napvilágot, 1882-ben. Félbeszakítva egyetemi tanulmányait újságírói pályára lép: 1881-től a Budapesti Hírlap munkatársa, 1886-tól az Ország-Világ szépirodalmi lap szerkesztője, 1894-től a Nemzeti Iskolát, majd ezt követően a Magyar Kritika című lapot hozza életre. Újságírói tevékenységével párhuzamosan sorra jelennek meg kötetei: 1885-ben a Székely Tündérorság, ami már önállóan megírt meséket tartalmaz, majd ezt követi a Székely mesemondó. 1894-96 között több műfajban is kipróbálja magát. A Huszár Anna nyitja meg lányregényeinek sorát, ekkor jelenik meg a kortársak körében nagy visszhangot kiváltó műve, a Testamentum és hat levél, majd ezt követi monumentális mese-gyűjteménye, a Magyar mese és mondavilág öt kötete. Korszakalkotó a pedagógiai tevékenysége is, hiszen folyóiratot szerkesztett a nevelőknek, gyerekeknek, valamint tankönyveket és a népiskolák számára olvasó könyveket állított össze.

1887-ben veszi kezdetét viszonylag rövid ideig tartó politikai karrierje a kormánypárt színeiben. Első képviselőházi beszédében a magyar gyermekirodalom és könyvkiadás terén uralkodó áldatlan állapotok ellen emel szót. Saját pártjában nem talál támogatót, ezért Apponyi Albert ellenzéki pártjához csatlakozik. 1892-ben még indul a választásokon, de sikertelenül. Csalódásai miatt kivonul a politikai életből.

A meseíró mellett megismerjük a harcos újságírót és szerkesztőt, a fordítót, a tanügy iránt elkötelezett embert, az irodalomszervezőt. Lapozó formában válogatást nyújtunk Benedek Elek verseiből és levelezéséből.

1921-ben végleg hazatér szülőfalujába és bekapcsolódik az újjászerveződő erdélyi magyar irodalmi életbe. Örömmel csatlakozik a Kós Károly, Nyírő József, Szentimrei Jenő neve által fémjelzett Kaláka munkatársaihoz. Járják a falvakat, hogy a legmostohább helyzetű magyar településekre is eljuttassák a magyar irodalmat és kultúrát.

A székely kapun belépve Benedek apó szerkesztőségébe jutunk. 1889-ben gyermeklapot indít Pósa Lajossal, Az Én Újságom címmel, amely mérföldkönek számít a magyar ifjúsági lapok történetében és meghatározza a következő évtizedek törekvéseit. 1909-ben ismét gyermekeknek szóló lapon dolgozik, a Jó Pajtást szerkeszti Sebők Zsigmonddal együtt. Főszerkesztője a lapnak 1923-ig, amikor is átveszi a Cimbora újság szerkesztését. Életének utolsó éveit teljes egészében a Cimbora-nak szenteli. Egyre nyomasztóbb anyagi gondok között küzd az egyetlen magyar nyelvű gyermeklap életben tartásáért. Kiállításunk feleleveníti az újság híres levelező rovatát. Indul a Táltosposta, a hozzánk érkező levelekre, rejtvény megfejtésekre, pályázatokra, észrevételekre a PIM honlapján munkatársaink válaszolnak.

Aki elfáradt és pihenésképpen mesét szeretne olvasni vagy hallgatni, várjuk a meseszobánkba! Felfedezhetjük Elek apó meséit, segítenek ebben a régi és legújabb illusztrációk, mesekönyvek. A mesealakok kilépnek a könyvlapokról, elég kinyitni a szekrények fiókjait, a ládák tetejét...

Nézzük meg együtt, hogyan látják ma kortárs művészeink a meséket! Izgalommal várjuk a gyerekek véleményét is!

Lehetőséget kínálunk a családoknak, kiscsoportoknak és egyéni látogatóinknak mesehallgatásra, bábozásra, jelenet előadására, felolvasásra, játékra és a kiállítás kincseinek felfedezésére.

A kiállítás alatt számos rendezvényt szervezünk felnőtt és gyermek látogatóinknak: bábelőadásokkal, pályázatokkal, mesemondó- és olvasó versenyekkel, a Táltosposta működtetésével tesszük élővé az „Egyszer volt, hol nem volt...” a 150 éve született Benedek Elekre emlékező kiállítást.

galéria

Vörösmarty Mihály : Az emberek

Hallgassatok, ne szóljon a dal,
Most a világ beszél,
S megfagynak forró szárnyaikkal
A zápor és a szél,
Könyzápor, melyet bánat hajt,
Szél, melyet emberszív sohajt.
Hiába minden: szellem, bűn, erény;
Nincsen remény!

Hallátok a mesét: a népnek
Atyái voltak,
S amint atyáik vétkézének,
Ők úgy hullottanak:
A megmaradt nép fölsovölt:

Törvényt! s a törvény újra ölt.
Bukott a jó, tombolt a gaz merény:
Nincsen remény!

És jöttek a dicsők, hatalmas
Lábok törvény felett.
Volt munka: pusztított a vas!
S az ember kérkedett.
S midőn dicsői vesztenek,
Bújában egymást marta meg.
S a hír? villám az inség éjjelén:
Nincsen remény!

És hosszú béke van s az ember
Rémitő szapora,
Talán hogy a dögvésznek egyszer
Dicsőbb legyen tora:
Sovár szemmel néz ég felé,
Mert hajh a föld! az nem övé,
Neki a föld még sírnak is kemény:
Nincsen remény!

Mi dús a föld, s emberkezek még
Dúsabbá teszik azt,
És mégis szerte dúl az inség
S rút szolgaság nyomaszt.
Így kell-e lenni? vagy ha nem,
Mért oly idős e gyöttelelem?
Mi a kevés? erő vagy az erény?
Nincsen remény!

Istentelen frigy van közötted,
Ész és rossz akarat!
A butaság dühét növeszted,
Hogy lázítson hadat.
S állat vagy ördög, düh vagy ész,
Bármelyik győz, az ember vész:
Ez örült sár, ez istenarcu lény!
Nincsen remény!

Az ember fáj a földnek; oly sok
Harc - s békeév után
A testvérgyűlölési átok
Virágozik homlokán;
S midőn azt hinnők, hogy tanul,
Nagyobb bünt forral álnokul.
Az emberfaj sárkányfog-vetemény:
Nincsen remény! nincsen remény!

1846

Irodalommal egy szebb és jobb magyar jövőért

A Magyar Irodalmi Hírlevelet szerkeszti Fenyvesi Miklós
miklos.fenyvesi@fibermail.hu
Terjeszti a Kárpáti Harsona
<http://www.karpatiharsona.info/>